

Partyzáni ve Zhoři na Jihlavsku

„... z vesnic, které stojí v plamenech již nikdo střílet nebude!“

vydal rozkaz polní maršál Ferdinand Schörner (*1892 +1973), který byl na konci války ustanoven vrchním velitelem německých ozbrojených sil v českých zemích. Splnění tohoto rozkazu mohla být za určitých podmínek tvrdě postižena i obec Zhoř na majetku i životech místních obyvatel...

Náš Kraj Vysočina byl na konci 2. světové války nejen příhodným terénem pro německou obranu, ale i pro činnost partyzánského boje. Ta byla již poměrně detailně popsána v různých publikacích i novinových článcích. Přesto chci v tomto příspěvku přiblížit situaci v té době i v naší obci, kterou jsem částečně jako mladý kluk sám zažil (*1933) a částečně poznal z vyprávění starších obyvatel...

Píše se den 18. dubna 1945 a maminka mě volá na dvůr, abych se podíval na skupinu asi osmi mužů, kteří procházeli cestou kolem našeho domku. Bydleli jsme na okraji vesnice tehdy v čp. 34 (dnes nový dům čp. 112) při hlavní silnici. Někteří procházející měli vysoké vojenské boty, různé pláště, ale všichni byli ozbrojeni puškami nebo samopaly. Podle dalšího svědectví přišli z lesů od Polné Vaňkovou cestou a přes stodolu hospodářského stavení čp. 32 na dvůr. Zde požádali přítomného hospodáře Bedřicha Vaveru (vulgo Bednáře *1896 +1978),

Dům čp. 32 ve kterém na půdě přenocovala skupina partyzánů z oddílu Východ brigády Jana Koziny. Z horních štítových oken zde pozorovala skupinu mladých příslušníků Hitlerjugent, kteří odpočívali na plácku před tímto domem.

zda by si zde mohli odpočinout a něco pojíst. Dodali, že v případě nedohody prý odejdou, ale on nesmí pod trestem smrti tuto skutečnost nikomu sdělovat. Hospodář souhlasil a umístil je do půdního prostoru domu na seník.

V tu dobu a rovněž před tímto domem na travnatém plácku tábořila početná skupina (asi třiceti mladých chlapců) příslušníků Hitlerjugent, kteří do obce přijeli ozbrojeni na jízdních kolech. Velel jim vyšší důstojník v uniformě SS. Kromě jízdních kol jel s nimi i kůň zapřažený do menšího vozu se zásobami a za ním i polní pojízdná kuchyň. Živě si ještě dnes vzpomínám, jak před Tesařovými (čp. 46) si zde vařili jakýsi guláš, který i nám dávali ochutnat. Po jídle pak v útvaru pochodovali do místní hospody. Odtud, po osvěžení limonádou, odjeli směrem na Jihlavu. Byli velice mladí, sotva vezli pušky připoutané na kolech a na nosičích svoji výstroj. Jejich velitel byl asi na ně velice přísný, stále jim vydával nějaké rozkazy. Mnozí z místních občanů měli již při pohledu na toto „vojsko“ jen legraci. My kluci jsme je rádi vyprovázeli až na konec vesnice k Varhanicím...

Ovšem situace pro vesnici byla velice vážná. Dle sdělení hospodáře ubytovaná skupina partyzánů na jeho půdě neustále pozorovala ze štítových oken německé vojáky. Když však jim nesl jídlo zjistil, jak jeden mladý Rus (asi velitel skupiny) zaměřuje z půdního okna strojní pušku do houfu sedících Němců – zejména na jejich velitele. Byl rozhodnut do nich střílet. To mu však hospodář důrazně rozmluvil s vysvětlením, jaké následky by to obci přineslo...

Na Polensku byly totiž největší vojenské síly rozmístěny v Záborné, kde byl dislokován od počátku dubna 1945 21. pluk policie SS. A dále zde byl umístěn velký transport vojska Wehrmachtu a menší posádky z nich v Polné a v Dobrouťově. A ty by určitě vykonaly v obci krutou pomstu za nepředložený čin onoho partyzána dle výše uvedeného rozkazu...

Je přeci známo mnoho brutálních trestních výprav, které měly na svědomí jednotky SS jen někdy za údajnou podporu partyzánům. Ty se dotkly na Vysočině nejen Třeště, Velkého Meziříčí, ale i menších vesnic. Obec Leskovice na Pelhřimovsku, kde v květnu 1945 komando SS zapálilo domy a zavraždilo 25 zdejších obyvatel. Ve vraždění pokračovalo v okolních obcích Moraveč a Dobrá Voda u Pacova. Nacistickou trestní výpravu zažila i obec Lejčkov, kde pod zápalnými střelami zahynulo 24 obyvatelů a shořelo 8 domů. Malá obec Petrovice u Třebíče byla svědkem tragických událostí ještě 7. května, kde nastalo zatýkání a výslechy domnělých partyzánů. Zde popravčí četa vykonala exekuci u 4 odsouzených mladíků...

Naše obec Zhoř však díky rozhodným zásahem hospodáře na půdě u partyzánů byla těchto hrůz určitě ušetřena.

Partyzánská skupina pak večer vyrazila na přepad místní četnické stanice. Vytloukla okna a výplně u vchodových dveří a násilím se dostala na poštu, kde bydlel tč. s manželkou poštovní úředník pan Picka. Zastupoval zde poštmistrou paní Kopeckou z Řehořova, která měla dovolenou. Partyzáni v domnění, že je zde četnická kancelář, vypáčili dveře a první z nich zvolal na vyděšené přítomné: „ruce vzhůru!“ Pak zasunul napřaženou pistoli, přeřezal telefonní kabel a sluchátko hodil na zem. .. Zvolal na paní Pickovou: „davaj vodu!“ Když poznali, že jsou v poštovním bytě, vloupali se naproti do četnické kanceláře. Zde ze stěny strhli obraz vůdce Adolfa Hitlera a na zemi ho rozšlapali... Zbraně ovšem již nenašli... Četníci, vrchní strážmistr Karel Fučík a strážmistr Jaroslav Kousal, s nimi již dříve prchli zadním vchodem do polí.. Po této akci odešli partyzáni z vesnice do blízkých lesů...

Obecní budova čp. 64, ve které byla od roku 1930 umístěna v přízemí četnická stanice (dnes kancelář OÚ) a pošta (dnes knihovna). V poschodí byly 2 byty. Do ní provedla partyzánská skupina přepad četnické stanice za účelem získání zbraní...

Za pravdivost těchto činů uvádím:

- osobní zážitky
- svědectví Bedřicha Vavery a jeho syna Stanislava (*1931), kteří i mě tyto skutečnosti vyprávěli,
- zápis o této události ve farní kronice, zapsal P. Viktor Mastný, farář ve Zhoři.

zapsal v dubnu roku 2015

Jindřich Coufal